

O furtună doborînd copacii unui versant muntos n-ar fi lăsat o priveliște mai deprimantă ca pagina ce te întîmpină din paginile *Psihonauticii*.



■ cronica ideilor de sorin lavric



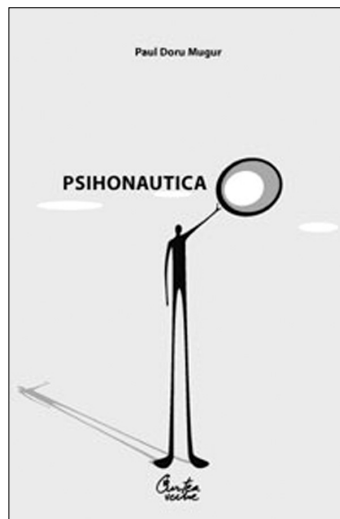
Cultura de monitor

P rincipial nu pot decît să-i fiu recunoscător lui Paul Doru Mugur, căci *Psihonautica* domniei sale m-a făcut să intuiesc esența culturii umaniste.

Mai precis, condiția omenescului este livrescul și nu se poate închipui un intelectual a cărui minte impresionează care să nu-și fi petrecut ani buni cu cartea în mîini. Ce spun sună a platitudine lucie, numai că era calculatorului a adus o schimbare dramatică în felul în care înțelegem natura umanistă. Pe scurt, a apărut un gen de intelectuali care nu mai au nimic livresc în ei. Cultura lor nu mai vine din cărți, ci din computer.

Iar din categoria lor face parte Paul Doru Mugur. Absorbiți de un monitor în ale cărui taste lovesc cu îndemînarea unor țesătoare de război manual, li s-ar părea o impolitețe să le spui că „a sta cu cartea în mîini” este postura fundamentală din care se naște un act scriitoricesc. Cît despre cealaltă formă esențială de educare, contactul față către față cu o personalitate modelatoare, adepții calculatorului nici nu vor să audă. Ei navighează din site în site și sunt încredințați că posedă cea mai bună rețetă de dospire a minții. Lor înșile își spun „psihonauți” sau „nauțiști”, spre a sugera călătoria picarească pe care o săvîrșesc străbătînd continentele netului, și sunt încredințați că, aidoma mînuitorilor de odinioară ai penei de gîscă, pot scrie cărți bune confecționîndu-le electronic, prin alăturare de fișiere și prin copiere de foldere.

Numai că nauțiștii nu sunt umaniști, iar cultura de monitor nu are virtuțile culturii de carte. O inteligență din a cărei condiție de formare lipsește fermentul livresc nu doar că încetează de a mai fi umanistă, dar nici măcar intelectuală nu mai e. Cine a stat cu nasul în cărți simte altfel decît cel care judecă lumea cu ochii lipiți de monitor. Cauza acestei rupturi ține de regulile de care ascultă geneza unei sensibilități: fără cultivarea unei priviri lăuntrice care să prefire distincții, tente și emoții, simțirea unui om se pipernicește, iar monitorul inhibă imaginația în vreme ce cartea o sporește. Cine a renunțat la carte citind și gîndind cu precădere în lumina ecranului, acela nu va putea scrie niciodată cărți obișnuite, deoarece îi lipsește vîna emotivă și orizontul interior. Pentru un astfel de malformat, cuvintele sunt biți care au rostul de transmite mesaje scurte pe calapod telegrafic, și ar fi o imprudență să-i ceri să



Paul Doru Mugur, *Psihonautica*, Editura Curtea Veche, București, 2009, 196 p.

creeze atmosferă făcînd uz de vorbe. Iată de ce unui nautist cu atenția făcută harcea-parcea de navigări zigzagate, îi este de preferat un orb cu o acuitate dată exclusiv de imaginația proprie. Căci opusul sensibilității livresc este fuga monitoricească. În loc să adîncești dispoziții, aluneci din link în link. În loc să depeni tente iscate de o asociație sau de un cuvînt, țopăi din căsuță în căsuță, culegînd informații și lipindu-le automat prin simplă juxtapunere.

Toate aceste nuanțe mi-au fost sugerate de *Psihonautica* lui Paul Doru Mugur, ceea ce înseamnă că autorul face parte din familia, vitregită de soartă, a nauțiștilor cu pretenții de scriitor. Medicul născut la Constanța și stabilit la New York cochetează în chip pernicios cu actul literar, urmarea acestei alianțe contra-natură fiind o pocitură epică de rarismă hidoșenie estetică. Cu o cultură predominant științifică și posedînd o inteligență curat non-livrescă, Paul Doru Mugur este ilustrarea nimerită a autorului destul de deștept ca să scrie trei paragrafe cu sens, dar și destul de lenes ca să se mai canonească a le lega între ele. Neobosita rîvnă ce-i mistuie aplombul literar l-a împins să încerce mai multe genuri în aceeași carte, idee neinspirată de vreme ce le ratează pe toate. Dacă citești textul de pe coperta a patra, îți dai seama că autorul are vederi ambițioase: „La granița dintre literatură, fizică, filozofie, științe cognitive, antropologie și experiment lingvistic, *Psihonautica* – o noutate absolută în literatura română – realizează cu măiestrie trecerea de la textura microscopică a viselor la nivelul realității tangibile.” Atîtea cuvinte frumoase pentru a spune că de fapt avem de-a face

cu o ciulama în cuprinsul căreia nimic nu se leagă, capitolele putînd fi citite în orice ordine, de la sfîrșit la coadă sau pe sărite, impresia fiind aceeași: un ireparabil haos măcinînd structura volumului. O furtună doborînd copacii unui versant muntos n-ar fi lăsat o priveliște mai deprimantă ca pagina ce te întîmpină din paginile *Psihonauticii*. Din acest motiv cartea nu poate fi povestită.

Doru Mugur (născut în 1969) a ajuns la o vîrstă cînd pe orice om îl încearcă frămîntările metafizice, motiv pentru care, nemulțumit de religiile în vogă, s-a hotărît să-și prelucreză intuițiile transcendente după legi proprii, scoțînd la iveală o fantasmagorie ezoterico-științifică, plină de trimeriteri la Einstein, Prigogine, Broglie, leptoni, cuarci și gluoni, de pe urma căreia rămii cu gustul unui bazar pestriț din care cititorul își alege marfa după afinități și preferințe. Volumul începe sub auspicii ezoterice (o plească meditativă pe marginea nuvelei *Secretul doctorului Honigberger* de Eliade) și sfîrșește sub cupola sumbră a unei apocalipse în varianta personală, singurul capitol cu sens fiind *Stimulantul* (al șaselea din cele zece), în paginile căruia Doru Mugur își etalează cunoștințele de fizică pe care și le-a însușit în cursul vieții: unificarea astrofizicii cu teoria cuantică, rolul informației în univers etc. Restul capitolelor sugerează o încâlceală de liane în care cititorul, terorizat de perspectiva sufocării, dă repede pagina în speranța că în scurt timp va ieși la aer. Speranța îi va fi din păcate înșelată, cartea nedeazăzîndu-și smațul friabil: un delir lexical cu ifose docte, în care poți intra de oriunde, că de ieșit vei ieși cu amărăciunea celui căruia i s-a jucat o farsă.

Sînt trei semne după care poți depista o inteligență nelivrescă, adică monitoricească, care se apucă să încropească cărți, după pilda lui Paul Doru Mugur. Primul e lipsa de atmosferă sufletească. Un autor monitoricesc are un scris clorotic, uscat și lapidar, cu fraze aducînd cu coastele descarnate ale scheletelor presărate în deșert. Pustiu sufletesc umplut cu gînduri formulate după clișeele în vogă, dar cu aerul solemn că oficiază un ritual inițiat, convenit numai spiritelor cu ștaif. Căci lipsa de talent e cronic vanitoasă. Al doilea semn este incoerența. Autorul monitoricesc adună fragmente fără să se mai străduiască să găsească momente de trecere între ele. Articulațiile le lasă în plata Domnului, fără să-și dea seama că, în lipsa îmbinărilor, textul e o ruină alcătuită din zdrențe și cioburi. Îl citești cum ai asista la plutirea resturilor unei nave scufundate. De aceea, scriitorul nautist este un neglijent de speță sintactică, fiind neputincios în a-și suda frazele prin cuvinte de legătură. Paragrafele sînt lăsate stinghere pe pagină, izolate ca sihaștrii în munți, așteptînd ca cititorul să găsească punți peste prăpăstii. Al treilea semn este lipsa de orizont. Spiritul monitoricesc scrie cu capul înfipt în pămînt,

adică cu ochii holbați în șirul de gîndaci pe care îi presară, rînd cu rînd și literă cu literă, pe zațul paginii electronice. Văzînd cît de repede se adună rîndurile, nautistului îi sporește moralul, crezîndu-se prolific și inspirat, cînd de fapt e tern și plat. Asperitățile de stil i se pare prejudecăți calofile, de aceea le dă pe rîndea spre a rămîne cu un text neted ca o limbă de vițel și opac ca o cureauă de piele.

Toate aceste semne trădează o infirmitate de care suferă oricine și-a făcut din monitor un altar în fața căruia își desfășoară zilnic ceremonia libației spirituale. Cu tomul lui Paul Doru Mugur îți dai seama că lipsa de talent e o vocație tot atît de durabilă ca încăpățînarea, și de aceea nu trebuie să credem că tenacitatea autorului, slăbind vreodată, îi va șopti că e vremea să renunțe. Medicul nostru va continua să înnoade hieroglife pe monitor, fiind citit numai de făpturi aparținînd aceleiași regn nautic cu el, niște ființe plutind în corăbii de argonauți reînviați, care s-au travestit în psihonauți spre a umple paginile cu borhot lexical.

Într-un om există atîta cheag umanist cîtă reverie a trăit pe marginea cărților citite. Paul Doru Mugur n-are cheag umanist, fiindcă n-are fibră livrescă, pîrînd o prelungire pasivă a unui monitor care revarsă sacadat fragmente golite de duh. ■



au mai apărut

- Eufrosin Poteca, *Scrieri filozofice*, ediție critică, note și bibliografie de Adrian Michiduță, Editura Aius, Craiova, 2008, 378 p. Volumul reproduce cele două cursuri de filozofie predate de călugărul-filosof la Școala de la Sf. Sava între anii 1825-1832, alături de însemnările autobiografice ale celui care a fost numit odată Abélardul românilor.
- Gavril Cornuțiu, *Dubitații, interogații și certitudini*, Ed. Universității din Oradea, 2009, 124 p. Autorul reprezintă cazul insolit al unui medic psihiatru cu preocupări lingvistice, pasionat de etimologii și frămîntat de dubitații privitoare la semnificația unor cuvinte românești. Rezultatul acestor preocupări este volumul de față.